
Dávej si pozor, jak se zapíšeš...

Dávej si pozor, jak se zapíšeš...

Tuto větu slyší prvnáčci na celém světě při nástupu do školy od svých starostlivých maminek. Další větou jsou pak varováni, že obraz, který o sobě vytvoří, se s nimi potáhne dál celou školou. Všichni víme, že to tak skutečně funguje. Co možná překvapí, je, že tato poučka platí i pro ekonomická témata. Některá z nich na počátku devadesátých let „zlobila“, dostala nálepku nepopulárních - a vidíte, táhne se to s nimi dodnes. Novináři, politici a veřejnost o nich tak mluví a přemýšlejí. Jsou však opravdu tak nepopulární?

Pomyslným žákem „Brambůrkem“, který má nejvíce černých puntíků, je deregulace nájemného. Přitom se jedná o jeden z největších ekonomických nesmyslů a doslova učebnicový případ toho, jak se stát nemá chovat. Současný stav známe: část našich spoluobčanů získává neodůvodněnou rentu v podobě dotace k tržnímu nájemnému. Na tuto rentu jim přispívají zbývající daňoví poplatníci, je-li byt státní, nebo - a to je skutečně neuvěřitelné - soukromí majitelé nemovitostí s regulovaným nájemným.

Náprava je jednoduchá. Zrušit okamžitě regulaci nájemného a osobám s prokazatelným sociálním problémem po dobu platnosti stávající smlouvy rozdíl dotovat formou cílené dávky, vyplácené přímo vlastníkovi nemovitosti. Samozřejmě, že takové řešení je levnější, neboť v mnoha oblastech není mezi regulovaným a tržním nájmem rozdíl, a tam kde je, nebydlí v regulovaných bytech zdaleka jen sociální případy, spíše naopak.

Dalším „nepopulárním“ opatřením je školné na vysokých školách. Stav, kdy náklady na studium privilegované vrstvy studentů jsou rovnoměrně rozprostřeny na celou společnost, tedy i na důchodce, nezaměstnané a samoživitelky, je nespravedlivý. Vzdělání má i u nás obrovskou míru korelace s kvalitou života a ze své podstaty představuje investici k jejímu dosažení. Proč se na ní musejí podílet i ti, kterých se netýká a kteří jsou sami skutečně sociálně potřební? To, že se tento stav navíc vydává za výdobytek sociálního státu, je už prostě k neuvěření. Zavedením školného v řádu deset tisíc korun ročně by došlo ke skokovému navýšení prostředků pro vysoké školy se všemi pozitivními jevy známými z rozvinutých zemí. Zároveň by se pootočil vztah studentů a pedagogů, kdy student je v pozici skutečného klienta.

Nájemné, školné a penze

Snad největším ekonomickým „průšvihářem“ je reforma penzijního systému. Přitom se ukázalo, jak nebezpečný je náš stávající systém průběžného financování penzí. Ministr Škromach, chtěje prokázat nemožnost snížení schodku návrhu státního rozpočtu, položil řečnickou otázku, zda snad koaliční partneři chtějí snížení dosáhnout za cenu snížení vyplácených starobních důchodů. Věta ukazuje, v čem je slabina současného stavu. To, jestli důchodce důchod obdrží a v jaké výši, totiž nezávisí na tom, kolik si během kariéry vydělal nebo našetřil, jak by to bylo logické, ale je závislé na politické situaci, demografických trendech, vládních prioritách a na schopnostech každé dané vlády jim dostát. Přitom reforma je velmi jednoduchá a jediné, co stát musí udělat, je umožnit občanům, aby na důchod mohli individuálně spořit. Přechnodné období se pak zafinancuje z výnosů privatizace zbývajících státního majetku. Otálení znamená jediné: navýšení nákladů na její provedení, které je tak jako tak nezbytné.

Neudržitelnost není dána aktuální deficitností, tu je možné prostou změnou parametrů odstranit. Neudržitelnost je dána špatnou filozofií, kdy namísto zodpovědného individuálního spoření na důchod občan uzavírá se státem sázku. Sázku, že až on půjde za nějakých 20-30 let do důchodu, bude u moci taková vláda, která se rozhodne z právě vybraných daní dát starobním důchodcům tolik, aby podle jejího názoru žili důstojně. Za sebe rovnou říkám, že takovou sázku s žádnou vládou, i když to myslí upřímně, uzavřít nechci.

Autor je bankéř